

Posvet mreže SUTŽO, 20. oktober 2022

Foto: Janez Platiše

Teklo je leto 2022

Zbirka elektronskih novic Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje,
združenja za izobraževanje in družbeno vključenost

Ljubljana, januar 2023

Teklo je leto 2022

Zbirka elektronskih novic Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje

Urejanje: Dušana Findeisen

Oblikovanje: Urška Telban

Lektoriranje: Alijana Šantej, Urška Telban

Fotografija na naslovnici: Posvet mreže SUTŽO. Foto: Janez Platiše

Izdala: Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje,
združenje za izobraževanje in družbeno vključenost

Poljanska cesta 6, SI-1000 Ljubljana

Tisk: Copy&print shop, Ljubljana

Naklada: 5 izvodov

Teklo je leto 2022
Zbirka elektronskih novic Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje,
združenja za izobraževanje in družbeno vključenost

Ljubljana, januar 2023

Drage bralke, dragi bralci,

morda vas bo presenetilo - tudi nas je - da sta v preteklem letu izšli le dve številki e-Novic, ki ju zdaj povzemamo v naši letni publikaciji **Teklo je leto**. Nič nenavadnega, pravimo. To je bilo leto, ko je marsikaj zanihalo, saj smo se še vedno spoprijemali z veliko družbeno prekinitvijo in njenimi posledicami. Za neformalno izobraževanje odraslih, kot je naše, je bilo preteklo leto težko, a zdi se, da smo premagali ovire. Sproti smo se prilagajali spremenjenim razmeram, iskali ravnovesje, iskali zmeraj nove rešitve. Naše okno v svet so bile mednarodne konference, posveti z vami, dostikrat tudi po spletu.

V svojem delu Homo numericus (Civilizacija, ki prihaja) pa nas ekonomist Daniel Cohen opozarja, da na spletu ni pravega dialoga, ni presenečenj, ni nič človeško negotovega, kar odpira razmišljanja in nas povede k novim stvaritvam. Smo v tranziciji, ko nas algoritmi vodijo k enako mislečim, ko na spletu ni mogoče odpreti dialoga s tistimi, ki mislijo drugače. Splet ni prostor doživljanja, smo spoznali. Pa vendar, želeli smo izbrati vsaj »jasne misli« drugih, denimo misleca Jacquesa Atalija, ki napoveduje drugačna geopolitična razmerja v svetu.

Od januarja do junija smo izvedli vrsto dogodkov za vse, za javnost. Poročilo o njih vas je doseglo. Jeseni smo se najprej posvetili dopolnilnemu digitalnemu izobraževanju animatorjev in animatoric za vodenje evidenc študijskih skupin univerze za tretje življenjsko obdobje na spletu. Razvijalo se je izobraževanje na prostem. Pomnožili so se dogodki za javnost.

Dosežki v mreži so bili vsemu nakljub opazni in vredni. Nastal je v kamen sklesan spomenik (UTŽO Ajdovščina), nastala je monografija o kaščah (UTŽO Velike Lašče), nastala je spletna univerza in še marsikaj, o čemer je tekla beseda na posvetovanju o občanski znanosti in raziskovalnem učenju. Izkazalo se je, da je občanske znanosti v mreži Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje veliko, že dolga leta, le da je zdaj dobila ime tudi v slovenskem jeziku in je postala miselni koncept.

V mesecu maju, so se »vsuli« mednarodni dogodki v Ljubljani. S projektnimi partnerji smo potovali po Sloveniji prišli tudi na nekatere univerze v mreži. Jeseni smo bili na poti po Evropi.

In tako je zdaj pričelo teči naše 40. leto Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje.

Pogrešali smo vas, zelo.
Dušana Findeisen, urednica

Novice U3-1 2022

39. ŠTUDIJSKO LETO

PRIDITE, VPIŠITE SE, VŠEČ VAM BO. JE TO VSE? JA, »TO JE TO«.

PRIČAKUJEMO VAS OD 1. DO 30. SEPTEMBRA VSAK DELOVNI DAN OD 9.00 DO 12.00.

STIK Z NAMI: 01 433 20 90 / univerza3@siol.net

PRIDRUŽITE SE NAM TUDI NA FACEBOOK-U: <https://www.facebook.com/univerza3>

*»V novem življenjskem obdobju smo nemalokrat neizkušeni
ne glede na leta, ki jih štejemo.«
François de La Rochefoucauld – maksima 405*

Jacques Attali, francoski mislec, o tem, kaj se bo dogajalo leta 2035. Se v izobraževanju držimo starih načinov?

Pariz, 2022

Spremenilo se bo vse, kot se je spremenilo že doslej (tehnologija). Zdrava pričakovana življenjska doba bo daljša. Veliko se bomo premikali iz države v državo (več kot milijarda in pol bo živela zunaj svoje države, zdaj le 200 milijonov svetovnega prebivalstva). Če bomo živeli dlje, bo nevroznanost v središču pozornosti! Napredovali smo v vsem, a nismo napredovali v predajanju znanja, saj je današnje načine uporabljal že Aristotel ... Še zmeraj se sprašujemo, kaj je proces učenja, kaj je proces, s katerim zadržimo pozornost. Leta 1935 bomo dajali ukaze z močjo misli, kar se že dogaja. Pomemben bo čas, bolj kot, denimo, energija. Vse pa se bo godilo znotraj geopolitičnih sprememb, ki prihajajo v valovih. Prvi val je že tu: relativen upad ameriškega gospodarstva. Leta 2035 bo močno kitajsko gospodarstvo, a Kitajska ne bo vodila sveta, kajti zmeraj se obrne vase. Vladala bo skupina držav, a težava bo v globalnem trgu brez globalnih zakonov, kar lahko vodi v neobvladljivo korupcijo in kriminal, v svetovno vojno ... Svetu ne bodo vladale šibke države, marveč podjetja, ki bodo zagotavljala varnost (zavarovalnice ali usmerjanje – Google). Kako bo leta 2035, ne vemo, lahko pa izberemo, da naredimo tisto, kar je najboljše ali tisto, kar je najslabše zase in za druge. **Delujmo, kot da smo varuhi naslednjih generacij.**

Več: <https://www.youtube.com/watch?v=baWfd-vRlqM>

Ana Krajnc s starejšimi študenti

Mednarodni bilten PIMA svojo julijsko številko posveča izobraževanju starejših

K sodelovanju so uredniki povabili najvidnejše teoretike in praktike izobraževanja odraslih z vseh celin, med njimi *prof. dr. Ano Krajnc*, soustanoviteljico Slovenske UTŽO. Ana Krajnc poudari, da vseživljenjskega izobraževanja ni, če ne vključuje izobraževanja starejših. V slovenskem okolju se to danes zdi povsem razumljivo in sprejeto, a pot do današnjih dni je bila dolga. Popiše prve korake te univerze. Njen poudarek je tudi na prostovoljstvu (animatorji). Opiše študijski krožek, socialne odnose, povezanost študija z lokalnim razvojem, kar je del njenega koncepta, razvitega na Filozofski fakulteti v Ljubljani. *Alan Tuckett*, profesor izobraževalnih ved, pravi: »Po petdesetem letu je učenje starejših posvečeno ustvarjalnosti in smiselnemu življenju, ne pa dobremu počutju in premagovanju osamljenosti!« *John Field*, profesor z Univerze v Sterlingu, piše o migrantih in pribežnikih. Izobraževanje odraslih je uspešno, če razumemo širši okvir socialnih odnosov in kulturni kapital oseb, ki prihajajo. Potrebno je dati poudarek virom, ki jih starejši ljudje prinašajo s seboj, *njihovim* izkušnjam. *Maria Slowey*, profesorica z Univerze v Dublinu, trdi, da se zaradi dolgožive družbe odpira široko polje raziskovanja in inovativnih rešitev za medgeneracijsko učenje. *Atsushi Makino*, profesor z Univerze v Tokiu, razmišlja, da je v 21. stoletju veliko tistih, ki čas in denar uporabljajo zase in za družbo. Bolje bi bilo ustvariti družbo, v kateri so starejši lahko dejavni in v pomoč naslednjim generacijam. Pisci se strinjajo, da starega modela življenjskih obdobj ni več! Kaj zdaj?

Televizijske antene na strehah Tel Aviva. Vir: IPPA Staff, 1974. National Library od Israel, Israel – CC BY.

Digitalno preobrazbo SUTŽO pospešuje Ministrstvo za javno upravo RS Ljubljana, 2022

Z uspešno prijavo na razpis Ministrstva za javno upravo RS za digitalno preobrazbo nevladnih organizacij je SUTŽO pridobila sredstva za posodobitev njenega delovanja in hitrejša korake, ki jo vodijo v stanje »pametne izobraževalne ustanove«. Izdelali smo novo računalniško aplikacijo, ki bo tako zaposlenim kot animatorjem prostovoljcem po predhodnem usposabljanju omogočala učinkovitejše odzivanje na potrebe članov SUTŽO in širše javnosti. Pod vodstvom usposobljenih mentorjev smo izvedli za 207 članov in članic ljubljanske

Univerze za tretje življenjsko obdobje go brezplačnih osemurnih usposabljanj (uporaba e-pošte, varnost na spletu, uporaba digitalnih potrdil, shranjevanje in urejanje datotek, delovanje pametnih naprav itd.), v katerih so kot so-mentorice sodelovale študentke andragogike Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Načrtujemo izvedbo še petih delavnic za usposabljanje animatorjev študijskih skupin za uporabo nove računalniške aplikacije. (Vir: Urška Telban)

Kamnoseki Univerze za tretje življenjsko obdobje v Ajdovščini izklesali kulturni spomenik

V soteski reke Bele, med vasema Bela in Sanabor, med gozdovi Nanosa in Hrušice, je šest let 16 kamnosekov s te univerze klesalo obsežen kulturni spomenik. Z njimi je sodelovalo več mentorjev: umetnikov, kamnosekov, zgodovinarjev in restavratorjev. Navzdol proti Vipavski dolini in naprej v Trst in Furlanijo so furmani vozili že od srednjega veka dalje les in oglje iz gozdov Nanosa in Trnovske planote, poleti led iz nanoških jam za mesarje. Mogočna reliefna upodobitev furmanstva na pečini je zdaj zaključena, velika 5 x 10 metrov, in tu je nova turistična točka, vredna ogleda, in učna točka za spoznavanje lokalne kulture, ki je ponos upokojencev in upokojenk, še posebej kamnosekov Univerze za tretje življenjsko obdobje in nekaj občin. Koliko dobrin lahko ustvarijo starejši, če so organizirani, če imajo cilj, dobre mentorje in delujejo! Univerza za tretje življenjsko obdobje Ajdovščina je ob otvoritvi reliefne upodobitve izdala publikacijo, ki priča o zgodovini vozarjev in dokumentacijo s slikami ter risbami o nastajanju reliefne upodobitve. Tej univerzi gredo iskrene čestitke celotne mreže 55 univerz po Sloveniji. (Vir: Ana Krajnc)

Dogodki za javnost, COVID-u nakljub

UTŽO Ljubljana, februar-maj 2022

Kljub COVID-u so od januarja do junija tekli dogodki za javnost, študenti in študentke SUTŽO so delovali in dosegali rezultate. Kaj vse se je dogajalo v prvih mesecih tega leta, berite na spletni strani <https://www.utzo.si/dogajanje-februar-junij-2022/> in izvedeli boste več o vodilnem impresionistu Rihardu Jakopiču, branju ustvarjalnih zgodb študentov UTŽO v Slovenskem etnografskem muzeju, o učenju, kako delujejo laserji, o Plečnikovi trafiki in poulični okrogli mizi, izobraževanju za mentorje mreže SUTŽO, o študijski praksi andragogov na UTŽO, vzhodnoazijski zbirki v slovenskih muzejih, razstavi in monografiji o slikarju Radu Mikačiču, rodoslovni delavnici, usposabljanju študentov UTŽO za digitalno bančno poslovanje, predstavitvi kuhinj za vsa obdobja, delavnici za razvoj kritičnega mišljenja, UNESCO kulturni dediščini, raziskovanju biotske pestrosti našega lokalnega okolja, razstavi likovnega krožka itd. Tudi letošnji program dogodkov za študente UTŽO in javnost bo raznolik, aktualen, družbeno kritičen. (Vir: Alijana Šantej)

Tako daleč in tako blizu. Foto: Olena Bilozerova

DAICE – na obzorju je digitalna kultura

Zagreb, Ulm, 2022

V preteklih mesecih smo kot vse organizacije neformalnega izobraževanja (izobraževanje za življenje) iskali načine za spoprijemanje s spremembami. V središču je bila digitalizacija izobraževanja pri našem vsakdanjem delu in znotraj projektov ter projekta DAICE – novega evropskega projekta partnerjev iz Nemčije, Romunije, Slovenije, Bolgarije in Srbije. Srečanja v Zagrebu in Ulmu sta bili posvečeni vprašanju digitalizacije in medgeneracijskih odnosov v izobraževanju starejših (Markus Macquard, Dušana Findeisen). Več o robotizaciji in srečanju v Ulmu v intervjuju novinarke Neve Železnik z Dušano Findeisen:

<https://www.utzo.si/knjiznica/multimedija/>

GGA – Pojdi, dosezi cilje in prejmi nagrado je projekt, posvečen izobraževanju za prostovoljstvo

Ljubljana, 2022

V Sloveniji smo pripravili dva filma o naših prostovoljcih, Lučki Trontelj in Marku Živcu:

<https://www.youtube.com/watch?v=g8VQ2uoR3vo&t=19s>

https://www.youtube.com/watch?v=SKwv8_VjHjA

Nastala je brošura o vidnih slovenskih in drugih prostovoljcih iz Litve, Latvije, Nizozemske, Bolgarije in Slovenije. Napisali smo učbenik o prostovoljstvu starejših za izobraževalce odraslih. Vzpostavili smo knjižnico virov za omenjene države, napisali filozofijo projekta, pripravili mednarodna srečanja, članke za spletno stran EPALE. Vse projekte spremljamo s članki na EPALE in tako vodimo kampanjo za boljšanje ozaveščenosti o problemih, ki jih velja reševati. V vseh projektih smo razvito gradivo prevedli tudi v slovenski jezik.

LearnersMot 2 ali kako nenehno motivirati nizko izobražene starejše zaposlene nad 45 let za učenje

Ljubljana, avgust, 2022

Zlagoma zaključujemo ta projekt, ki je nadaljevanje LearnersMot₁, za katerega smo partnerji prejeli priznanje Evropska dobra praksa. Partnerji s Cipra, Makedonije, Poljske, Španije in Slovenije smo vzpostavili knjižnico virov, ki govorijo o starejših, funkcionalni pismenosti, motiviranju nizko izobraženih starejših itd. Oblikovali smo tečaj (Deep in literacy₂), kjer se je moč učiti s pomočjo različnih načinov in sredstev (multimodalno učenje), slediti tečaju za izobraževalce <https://learnersmot2.eu/start-course.php?lang=sl> in se seznaniti s konceptualnim ozadjem projekta <https://learnersmot2.eu/docs/sl/methodology.pdf>.

V sodelovanju z Državno univerzo v Štipu in kolegi s Cipra smo razvili še računalniško aplikacijo, ki jo posvečamo samostojnemu učenju manj izobraženih starejših in drugih. Izobraževanje temelji na teoriji vsakdanjega življenja in rutinskih situacijah v vsakdanjem družbenem, delovnem in kulturnem življenju. Več: <https://learnersmot2.eu/sl/o-projektu-2>

Funmilies vztraja pri medgeneracijskem športu

Budimpešta, Ljubljana, 2022

Za projekt smo izvedli nacionalne in evropsko raziskavo. Ugotavljali smo, kateri športi mladih in starih se prekrivajo in kako se povezujejo z lokalnim okoljem. Generacije se srečujejo v t. i. kontaktnih conah ali območjih, ki se navezujejo na lokalno okolje. O tem je bil govor tudi na transnacionalnem srečanju v Budimpešti, ki sta se ga udeležili Urška Majaron in Petra Bališ. Pred tem smo v Ljubljani izvedli pilotni program z akterji na športnem področju. Veliko je bilo novih zamisli za sodelovanje.

Slavko Pengov: Litostroj. Pravice zadržane: Muzej novejšje zgodovine v Ljubljani.

V preteklih letih smo, v naslednjih dveh letih bomo ...

Ljubljana, avgust, 2022

Težko je napovedati prihodnost, pravi Jacques Attali. Tudi nam! Za zdaj vemo le eno. Pred nami so novo študijsko leto in so novi projekti DAICE, 4 elementi v umetnosti (zemlja, ogenj, voda, zrak) in Digitalno spoznavanje soseske. Hkrati zaključujemo zdajšnji projekt Dreamlike Neighbourhood. V okviru slednjega smo (Meta Kutin in njene študijske skupine) postorili marsikaj: postavili smo razstavo na Kongresnem trgu, v galeriji Kresija, teoretizirali smo vprašanja starejših in prostora, nastopili na Bazarju kulture v Cankarjevem domu (Meta Kutin) in v Ulmu na konferenci Krepitev demokracije (Dušana Findeisen in Meta Kutin), vzpostavili smo povezave z Društvom arhitektov Ljubljane, sodelovali pri nastajanju kataloga Vizije so, pripravili partnersko srečanje v Ljubljani in mednarodno poulično okroglo mizo na Vegovi ulici. V okviru projekta je nastalo več publikacij https://www.dreamlike-neighbourhood.eu/wp-content/uploads/2021/07/210202_DLNH_Leaflet_slo.pdf.

O tem, kako si naši študenti zamišljajo sanjsko sosesko ali kaj menijo o zelenih površinah v mestu, berite v reviji Outsider. Meta Kutin: Potreba po lepoti se s starostjo krepi:

<https://outsider.si/meta-kutin-potreba-po-lepoti-se-s-starostjo-krepi/>.

Meta Kutin in Dušana Findeisen, Trafika: Skupaj v mestu ali pravica do mesta je pravica nas vseh: <https://outsider.si/trafika-skupaj-v-mestu/>

Karla Bulovec, emancipirana ženska in umetnica. Vir: Wikipedia

Kaj pa pozabljene ženske? V projektu TAG se jim posvečamo **Ljubljana, julij, 2022**

Ali poznate Zoro Janžekovič, kirurginjo opeklin? V vseh svetovnih učbenikih je opisana njena tehnika ... Poznate Angelo Vode? Malo bolje. Verjetno pa ne poznate Danice, ki velja za prvo slovensko feministko? V gradivu projekta boste lahko brali še o drugih ženskah, o Karli Bulovec, Elviri Kralj, Ilki Vašte. Seznanili se boste z glavnimi koncepti na področju socialno-kulturnega spola in s potrebo, da v programe izobraževanja starejših žensk vnesemo vsebine, ki jih krepijo, da se lahko uprejo dvojni stigmi – starosti in stigmi žensk, ki se še zmeraj držita v patriarhalnem svetu, pa ne le takrat, ko so na oblasti konservativci.

Več: https://tagproject.eu/doc/Handbook_EN.pdf

Gisèle Halimi so v Parizu posvetili to promenado ob Seni. Vir: France Culture

Projekt TAG je sprožil globlje zanimanje in željo, da se nova znanja spremenijo v enote izobraževalnih programov

Pod vplivom projekta TAG se je okrepilo naše zanimanje za položaj starejših žensk in za izobraževanje, ki bi jim omogočilo pridobivanje moči, psihološke, politične, ekonomske. V državah projektnih partnerjev smo odkrili številne primere žensk, ki ženske razumejo, se borijo zase in za njih. Odvetnici Gisèle Halimi, ki je pisala vse do smrti v starosti 92 let, smo z občudovanjem prisluhnili na radiu France Culture.

Kdo je torej bila Gisèle Halimi?

V Alžiriji rojena sefardska Judinja se je z neenakostjo moških in žensk najprej srečala v svoji družini, kjer so deklicam in dečkom namenili različne življenjske scenarije. Ko ji je bilo 11 let, se prvič upre. Njena naloga je bila streči očetu in bratom pri mizi. Streči očetu ni bilo težko,

saj otroci morajo kaj narediti za starše, a streči bratom, tega ni želela. Tri dni se ni dotaknila krožnika, nazadnje so sorodniki popustili in bilo je po njenem. Naučila se je vztrajati.

V Alžiriji deklic niso izobraževali, kajti izobrazba je bila draga, a za dečke je mati prodala marsikaj, da so lahko šli v šolo. Gisèle je bila zaljubljena v znanje, zaprosila je za francosko štipendijo in jo dobila. Bila je to nova zmaga. V šoli je tudi organizirala dekleta, da so vsak dan razbile sliko izdajalskega generala Petaina – tudi to ji je uspelo.

Imela je francosko štipendijo, a kako oditi v Francijo iz povojne Alžirije, saj so na letalo lahko šli le stari in onemogli. Bila je vztrajna. Kasneje je ženskam feministkam v gibanju Choisir (slov. Izbrati) zmeraj znova govorila: »Nikoli ne smete popustiti«. V Parizu je hotela študirati kar vse hkrati: pravo, medicino itd. Bila je radovedna, željna znanja. »Nimam denarja, a lahko si pridobim znanje,« je govorila in v tem je moč. »Vsakdo ima pravico do znanja.« Kasneje je dejala, da to drži, a kako to pravico uveljavljati?

Postala je odvetnica

Postala je odvetnica in ko je morala podpisati, česa vsega ne bo smela storiti kot odvetnica, je vedela, da se obvez ne bo mogla držati. Od nje so pričakovali, da se bo strinjala z vsem. Namesto tega je stopila na stran pretepenih žensk v borbi proti nasilju nad njimi. Pri tem jo je vodilo sovraštvo do ponižanosti in nepravčnosti. Leto 1971 je bilo za francoske ženske ključno, saj so takrat ženske, obtožene, da so zagrešile nelegalno prekinitev nosečnosti, postale tožnice, ki so tožile zakon in državo. Neznosno je, da se morajo ženske zagovarjati in navajati olajševalne okoliščine ... (imam že štiri otroke, sem nezaposlena, revna, kako naj imam še enega otroka). Gisèle Halimi tedaj uvidi, da je treba uvesti načelno obravnavo – ženske se ne smejo opravičevati, prositi odpuščanja, postaviti morajo zahtevo po spremembah. Le tako bo tudi javno mnenje na njihovi strani.

Pa še nekaj je v projektu TAG znova postalo jasno. Razumeti pomeni imeti moč. Kadar razumemo, je vse drugače! Tega se na UTŽO zavedamo pri vsem svojem delu.

Napovedujemo, vabimo

POLETNA SPLETNA UNIVERZA 2022, drugi del

Pridružite se nam v izobraževalnih programih, ki pričarajo pogled v preteklost in vas virtualno popeljejo po svetu:

Človeška zgodovina morij in oceanov, mentor dr. Boštjan Plut

Termin: četrtek, 15.00 do 16.30

Sonce in valovi: geografija južne Evrope in sredozemskih otokov, mentor mag. Erik Logar

Termin: ponedeljek, 16.00 do 17.30

Biseri kitajske arhitekture in umetnosti, mentorica doc. dr. Helena Motoh

Termin: sreda, 8.30 do 10.00

Prijave: UTŽO Ljubljana, 01 433 20 90, univerza3@siol.net

Dnevi evropske kulturne dediščine 2022

Študijski krožek *Spoznajmo svoje mesto in domovino* (mentorica mag. Olga Paulič) tudi letos sodeluje na Dnevih evropske kulturne dediščine (DEKD):

- četrtek, 8. september, ob 18. uri v Finžgarjevi galeriji, Kolezijska ulica 1, Ljubljana: odprtje razstave »Koronski šopki in fotografije z motivi odsevov v Plečnikovi Ljubljani«,
- petek, 30. september, ob 11. uri v veliki sejni sobi Mestne hiše Ljubljana: predstavitev raziskovalnega projekta in zbornika »Še ne videna Ljubljana«,
- nedelja, 2. oktober, ob 11. uri v cerkvi sv. Janeza Krstnika, Trnovo: predstavitev Plečnikovega dela v trnovski cerkvi.

Več: <https://www.utzo.si/dogodki-utzo-na-dnevih-evropske-kulturne-dediscine-2022>

LUPA, festival nevladnih organizacij Slovenije, že 20. po vrsti

Obiščite nas na naši stojnici številka 61 na Stritarjevi ulici in se družite z nami ter drugimi nevladniki.

Kdaj in kje: četrtek, 8. september 2022, od 10. do 18. ure na Prešernovem trgu in bližnjih ulicah

Gledališče ob petih – partnersko povezovanje Slovenskega mladinskega gledališča in Slovenske univerze za tretje življenjsko obdobje teče dalje

Predstave, ki povezujejo generacije, spremlja pogovor z igralci in drugimi ustvarjalci.

Vpis v abonma: do 30. oktobra 2022 v Prodajni galeriji SMG, Trg francoske revolucije (ponedeljek-petek: 12.00-17.30, sobota: 10.00-13.00).

Cena za štiri gledališke predstave je 29.- €.

Program abonmaja 2022/23: <https://mladinsko.com/sl/abonmaji/abonma-gledalisce-ob-petih>

Srečanja z animatoricami in animatorji študijskih skupin UTŽO Ljubljana

12.-16. september 2022, ob 10. uri, Poljanska cesta 6, Ljubljana

Vodijo: Alijana Šantej, Urška Telban, Alenka Gabriela Ščuka

Prijave: urska.telban@sutzo.si, 01 433 20 90

Osvežitvena delavnica za uporabo orodja Zoom za mentorice in mentorje UTŽO Ljubljana

Četrtek, 22. september 2022, ob 10. uri, Poljanska cesta 6, Ljubljana

Vodi: Miha Kržič

Prijave: univerza3@siol.net, 01 433 20 90

Evropska noč raziskovalcev s Hišo eksperimentov na UTŽO Ljubljana

Znanost za vse: spoznajmo raziskovalce in njihov delo

Več: <https://www.nocmoc.eu>

30. september 2022 ob 10. uri, Poljanska cesta 6

Prijave: univerza3@siol.net, 01 433 20 90

Novoletna poslanica

Dragi prijatelji in prijateljice, mentorji in mentorice, animatorji in animatorice, študenti in študentke, vodstva slovenskih UTŽO, sodelavci in sodelavke, partnerji in podporniki

Novoletni čas nam odkrije pomembne stvari, če v mislih preletimo iztekajoče se leto in gledamo naprej v prihodnje. V zadnjih letih smo preživeli marsikaj: finančno krizo, pandemijo, karanteno. Modro in strpno smo vztrajali, se prilagajali in iskali nove poti za uspešno učenje in dobro počutje. V času razdejanih družbenih razmer smo še bolj iskali družbeno zaledje v medsebojnem povezovanju, gojili smo prijateljstva in si z našo skupnostjo krepili moč, da je danes skupnost *mreže SUTŽO* še trdnejša, saj svojim članom omogoča čustveno stabilnost, socialno pripadnost in varnost. Mrežo tkejo iskreni odnosi, sodelovanje, medsebojna odgovornost in hkrati svoboda za uveljavljanje razlik med nami. Trdna skupnost je sleherna *lokalna UTŽO*, članica mreže. Socialno najbolj razvita in povezana skupnost globoko pripadnih članov in članic z močnim čustvenim nabojem je *študijski krožek* z mentorjem in animatorjem.

Ljudje smo družbena bitja. Potrebujemo socialno skupnost, da nas varuje pred razpadanjem širše družbe, podpira nas, da ohranimo svoje vrednote. Želimo vam sproščene in radostne praznike. Veselimo se tega, kar smo ustvarili skupaj, zato negujmo svojo skupnost, prijateljske odnose, uspešno naj bo naše učenje, vredno naše delovanje in sodelovanje z drugimi generacijami. Pogumno glejmo v prihodnost boljših možnosti za razvoj ljudi. Bodimo še bolj povezani kot doslej, kajti ljudje so naše največje bogastvo in vsak človek je dragocen.

Srečno in zdravo naj vam bo leto 2023!

Predsednica Ana Krajnc

Naslovnica monografije o kaščah

Na UTŽO Ivančna Gorica so preučevali kašče in izdali monografijo Ivančna Gorica, 2022

V Društvu UTŽO Ivančna Gorica so v tem letu zaključili projekt »Kašče«, ki je trajal od leta 2016 in ga zaokrožili z izdajo monografije o kaščah na območju občine Ivančna Gorica. Zaslugo za njeno izdajo imajo članice študijskega krožka Domoznanstvo (mentorica Tatjana Kordiš ter mentor in strokovni svetovalec Dušan Štepec). Slednji je o nastanku kašč, njihovem namenu in značilnostih podal tudi širšo sliko. Zaslužnih je tudi vseh osem donatorjev in občina, pri kateri je društvo uspelo na javnem razpisu. Društvo samo stroškov izdaje monografije ne bi zmoglo. Monografija je vsebinski in oblikovni dosežek, dokumentira našo etnološko zgodovino in jo tako ohranja zanamcem. Prejeli so jo vsi člani UTŽO Ivančna Gorica, občinska knjižnica in šole, lastniki vseh 46 v monografiji opisanih kašč in donatorji. Monografijo o kaščah so predstavili tudi na letnem posvetu mreže SUTŽO 20. oktobra v Ljubljani. Postala je pomemben dokument kulturne dediščine tega območja in dobro ilustrira pomen izobraževanja starejših na UTŽO za lokalni razvoj in prepoznavnost kraja. (Vir: Joža Železnikar)

Na enem od srečanj animatorjev

Srečanja z animatorji UTŽO Ljubljana, september-november 2022

Ob začetku študijskega leta smo z animatorji spregovorili o njihovi dragoceni vlogi v študijski skupini. 71 animatorjev se je odzvalo povabilu na srečanje. In kaj je njihova vloga? Animatorji so »prostovoljsko« tkivo UTŽO. Obveščajo člane skupine o aktualnih dogajanjih, ki so povezana z izobraževalnim programom, jih motivirajo za razne zunaj učilnične dejavnosti, povezujejo člane skupine, so mentorjeva desna roka. V veliko pomoč so zaposlenim na sedežu UTŽO, saj vodijo evidenco članov svojih skupin, obveščajo o prostih mestih v študijskih skupinah ter posredujejo prošnje in pobude članov svojih skupin mentorju/ici in zaposlenim na sedežu UTŽO. Na srečanjih smo jim predstavili novo spletno aplikacijo, ki smo

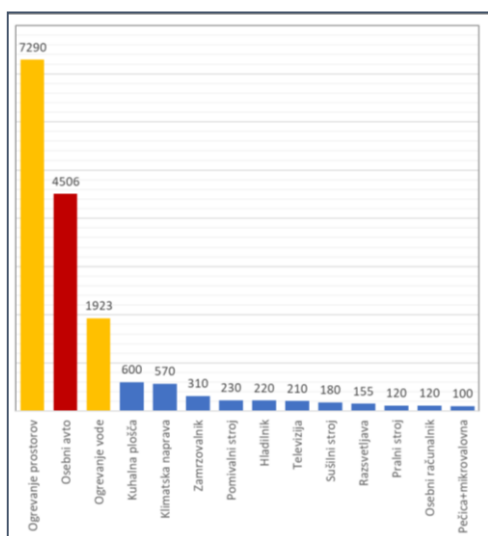
jo s sofinanciranjem MJU razvili v projektu Digitalna UTŽO in bo omogočala bolj učinkovito komunikacijo med animatorji in sedežem UTŽO. (Vir: Urška Telban)

Posvet mreže SUTŽO je povezal udeležence iz vse Slovenije
Foto: Janez Platiše

Posvet mreže SUTŽO. O raziskovalnem učenju in še marsičem Ljubljana, 20. oktober 2022

Letni strokovni posvet mreže SUTŽO smo namenili *raziskovalnemu učenju* na slovenskih univerzah za tretje življenjsko obdobje. V študijskih programih nastaja veliko vrednih, za lokalno in nacionalno skupnost pomenljivih rezultatov raziskovalnega dela. Univerze z raziskovalnim učenjem tako bistveno prispevajo k skupnostni znanosti in razvoju svojega kraja ter postajajo pomemben socialni subjekt v lokalni skupnosti, sta poudarili prof. dr. Ana Krajnc in dr. Sonja Bezjak. Udeležencem sta približali pomen občanske (skupnostne) znanosti, prof. dr. Marko Radovan je predstavil metode v raziskovalnem učenju. Na posvetu smo spoznali tudi nekaj primerov dobrih praks raziskovalnega učenja na slovenskih univerzah za tretje življenjsko obdobje: *Vodni viri v občini Log-Dragomer* (Društvo DVIG, UTŽO Log-Dragomer), *Kašče na območju občine Ivančna Gorica* (UTŽO Ivančna Gorica), *Reliefna upodobitev furmanstva na Vipavskem* (Društvo Most, UTŽO Ajdovščina), *Etnološka dediščina na Ilirsko-Bistriškem* (UTŽO Ilirska Bistrica), *Naše kapelice* (UTŽO Grosuplje), *Sledi služkinj in aleksandrink po Krasu, Brkinih in Vipavskem* (UTŽO Kras), *Še ne videna Ljubljana* (UTŽO Ljubljana), *Zeleno zlato, grenka roža: zgodovina hmeljarstva v Savinjski dolini* (UTŽO Žalec). Vse raziskave krepijo identiteto krajanov in kraja, podpirajo pa tudi drugačen, času ustrežnejši socio-kulturni model staranja. (Vir: Alijana Šantej)

Pričakovana raba energije v »izbranem« gospodinjstvu. Vir: Institut Jožef Stefan

Učinkovita in varčna raba energije

UTŽO Ljubljana, 12. 12. 2022

Ste vedeli, da skoraj 80 % porabe energije v gospodinjstvih v povprečju namenimo za ogrevanje prostorov, osebni avtomobil in pripravo sanitarne tople vode? Kako vpliva uporaba termostatskih ventilov na radiatorjih na porabo energije za ogrevanje? Kakšen prihranek pomeni znižanje temperature v ogrevanih prostorih za vsaj 1° C? Pri ogrevanju prostorov odpremo vse radiatorje in sicer na najnižjo možno temperaturo, ki še ogreva prostor. Nikoli pa ne izklapljamo posameznih radiatorjev v prostoru, ki ga ogrevamo, saj tako porabimo neprimerno več energije. Pralni stroj je med porabniki energije v gospodinjstvu šele na 12. mestu (pred njim so zamrzovalnik, pomivalni stroj, hladilnik, televizija, sušilni stroj, razsvetljava v stanovanju itd.). Velik prihranek predstavlja pomivanje posode s pomivalnim strojem, saj z ročnim pomivanjem porabimo neprimerno več vode. Tem in podobnim spoznanjem smo namenili izobraževalno srečanje za študentke in študente UTŽO Ljubljana, ki ga je vodil dr. Marko Matkovič s Centra za energetska učinkovitost pri Institutu Jožef Stefan. (Vir: Alijana Šantej)

Zvrstili so se dogodki in usposabljanja. Človek mora v starosti narediti vse, da je prepoznavno koristen

Ljubljana, september-december 2022

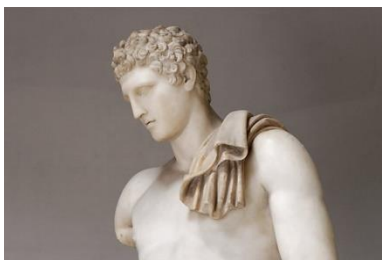
V jesenskem in zimskem času so se zvrstili spletni in živi dogodki in usposabljanja, ki so plod dveh letnih projektov ERASMUS+. V projektu *Timeless* smo javnosti predstavili evropsko in našo kulturno dediščino, tisto še nepopisano: <https://eutimeless.info/en>. V projektu *Dreamlike Neighbourhood* je nastala vrsta publikacij, tudi tista o metodah, ki jih mentorji lahko uporabljajo v študijskih skupinah vseh vrst, saj krepijo rast skupine in ji sledijo (Toolkit): <https://www.dreamlike-neighbourhood.eu/>. V projektu *LearnersMot2* smo predstavili rezultate projektov našim študentom in širši javnosti. Bistven rezultat tega projekta je spletna aplikacija. Lahko jo boste uporabljali tudi v študijskih skupinah angleškega jezika in drugod: <https://learnersmot2.eu/web-application>. V projektu *GGA (Go Get Award)* so se vrstili dogodki, za naše študente in širšo javnost. Upamo, da smo uspeli povedati, zakaj je pomembno, da mora človek v starosti poskrbeti za to, da je koristen. Uveljavi naj se s prostovoljskim delom ali postane družbeni aktivist: <https://gogetaward.eu>. V projektu *TAG* smo izvedli usposabljanje in dogodek za širšo javnost (Vse o (starejših) ženskah) ter še kaj: <https://tagproject.eu>.

Izšle so publikacije projekta Dreamlike Neighbourhood ali Sanjska soseska

Ljubljana, december 2022

Publikacije so dosegljive v tiskani obliki in na spletu. Študenti UTŽO, še posebej študenti v arhitekturnem programu mentorice Mete Kutin, so veliko prispevali k uspešnemu zaključku projekta, saj je njihov program dela nastajal tudi pod vplivom projekta in pričakovanih partnerskih organizacij, Društva arhitektov Ljubljane ter ob sodelovanju revije Outsider. V projektu so s svojimi mnenji sodelovali tudi študenti angleškega jezika UTŽO Ljubljana.

Več: https://www.dreamlike-neighbourhood.eu/wp-content/uploads/2022/11/221109_DLNBH_ResourceKit_slo_compressed.pdf

Hermes - zaščitnik športa. Vir: Mythopedia

Funmilies, mens sana in corpore sano

Atene, 11. december 2022

V Atenah se zaključuje projekt Funmilies, v katerem smo odkrivali medgeneracijski šport in predstavili športno delovanje univerz mreže Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje ter edino resnično obliko medgeneracijskega športa, ki je nastala kot del tabora »Otroci z disleksijo, skriti zaklad« v organizaciji Inštituta za disleksijo Slovenske UTŽO. V projektu je nastala nacionalna in evropska raziskava o športih, ki bi jih bilo moč razviti v medgeneracijske oblike športnih dejavnosti, program za usposabljanje profesionalnih športnikov (pravice starejših, njihovo enakovredno delovanje v družbi, šport v lokalnem okolju). Nastale so vaje, ki naj povežejo generacije med seboj. Spoznanja? V mreži SUTŽO je veliko športnih dejavnosti. Najpogostejše so pohodništvo, sledijo nordijska hoja, kolesarjenje in joga. Resnično medgeneracijski so dogodki v spomin pisateljem, zgodovinskimi dogodki ali medgeneracijski šport v pomoč premagovanju posameznih bolezni ali težav. Sicer pa, veljajo spoznanja iz preteklosti. Generacije se ne morejo povezati umetno, povezave in pripadnost nastajajo le ob skupnem (ustvarjalnem) delu. Spoznanja Slovenske UTŽO sta na srečanju v Atenah predstavili *Urška Majaron* in *Alenka Gabriela Ščuka*.

Več: <https://www.funmilies-project.eu/>

Element ogenj. Vir: Wikipedia

4 elementi v umetnosti ali kako novi evropski projekti SUTŽO bogatijo izobraževanje starejših

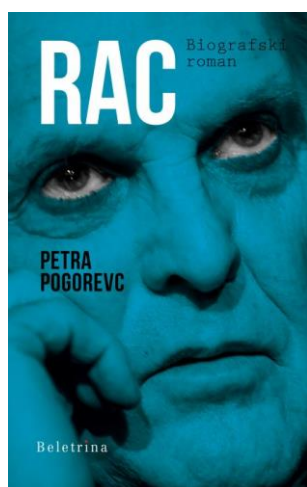
Torino, oktober 2022

V štirih elementih - zemlja, ogenj, voda, zrak - so zbrane prevladujoče slike evropske kulture in civilizacije. Odkrivamo jih korak za korakom in hkrati v tem projektu nadaljujemo z odkrivanjem novega sveta številnih aplikacij za učenje angleškega jezika, ki jih vnašamo v izobraževanje starejših in nekaterih drugih ciljnih skupin (oseb z disleksijo, oseb s prizadetim vidom ali sluhom). Štirje elementi so vse okrog nas. Vsak element je materialne narave, a je tudi zbirka podob, ki jih pripenjamo nanj. Štiri elemente je najti v umetnosti, književnih delih, slikarstvu, filmu in drugih stvaritvah. Včasih so podobe grozeče, a ker gre za umetnost, prevlada lepota in tedaj groza izgine. Na nedavnem izobraževanju v Torinu je Dušana

Findeisen predavala o konceptih umetnosti in jezikovnem izobraževanju, o umetnosti, umetniškem delu, odnosu do umetnosti, pa tudi o tem, da je srečanje, ki nas spreminja, prav srečanje z umetnostjo. Umetnost ne prinaša znanja, informacij, kajti umetnost je svobodna, informacije in znanje pa pripadajo sistemu nadzora (Deleuze). Umetniško delo je zmeraj celota razmerij, je oblika (Balzac) in tako ne more biti, denimo, graf ali črta, pravijo teoretiki umetnosti. Ali lahko umetnost poučujemo? Tehnike ja, ne pa tudi umetniškega izražanja. Gre bolj za socializacijo z umetnostjo, izpostavljanje umetnosti, kot za poučevanje umetnosti. Umetniško izražanje se najbolje ugnezdi v neformalnem izobraževanju. Na UTŽO je našla svoje mesto v predavanjih iz umetnostne zgodovine, spoznavanju filmske in gledališke umetnosti, v študijskih krožkih umetnostnega izražanja, kot so slikarstvo, keramika, kaligrafija, arhitektura, urbanizem, ustvarjalno pisanje itd.

SEE-U ali starejši digitalno odkrivajo svojo četrto in svojo identiteto v prostoru Dunaj, 6. december 2022

Na Dunaju smo se na uvodnem srečanju projekta srečali stari in novi projektni partnerji: queraum - avstrijska organizacija, ki preučuje vprašanja starejših in bogati prakso izobraževanja starejših, Letokruh iz Prage, Age Platform Europe, že zelo stara ter mednarodno ugledna švicarska zveza gerontoloških organizacij Gerontologie CH in SUTŽO. Česa smo se naučili v pogovorih? Organizacije se čedalje bolj posvečajo gibanju. Hoja, tudi v urbanem okolju, je za starejše pomembnejša od športnih dejavnosti. V Švici so koncept *ljudej prijaznega mesta* prenesli na vasi. Vaščane vabijo, da skupaj z odločevalci hodijo po vasi in odkrivajo svoje lastne potrebe in svojo identiteto v prostoru. Navzoči so bili deležni tudi predstavitve izvedenke za animacijo mladih. Ob pomoči šol, od koder prihajajo mladi, so razvili programe, ki mlade naredijo občutljive za vprašanja urbanega prostora in njihov dejaven odnos do prostora in njegovih vrednosti. Skupinica partnerjev se je sprehodila po božičnih sejmiščih, teh je na Dunaju kar šest, in nazadnje pristala v Bürgergarten, rastlinjaku v secesijskem slogu, znamenitosti Dunaja. Želimo si, da bi skupaj z UTŽO Ljubljana tudi nekatere druge UTŽO po Sloveniji v posebno aplikacijo vnesle vedenje o svojem prostoru.

Prebrali smo za vas

Petra Pogorevc: Rac. Zaradi nekaterih vlog je Radko Polič bolje razumel sebe.

Ko je leta 2007 prejel Prešernovo nagrado za življenjsko delo, je gledališki režiser Sebastijan Horvat zapisal, da je Radko Polič igralec, ki igra na vse ali nič. Njegova biografija avtorice Petre Pogorevc odstira spomine na njegovo življenjsko in ustvarjalno pot. Pritegnila nas je iskrenost pripovedovalca. Zanimalo nas je tisto vredno, iz česar se drugi lahko učimo. Učil pa se je tudi Rac sam. V vlogah je odkrival samega sebe, tako kot se mi v učnih vsebinah.

Jasne misli Slovenske UTŽO ali svet se je v letu 2022 vrtel takole

»Brez tveganja ni ustvarjalnosti. V filmski umetnosti tvegamo lepoto, a to tveganje je veselo, ni žalostno,« pravi direktor filmskega festivala v Cannesu.

»Ko sem v vesolju, opazujem zemljo, edini planet, kjer obstaja življenje, in vidim njeno ranljivost. Z viri moramo ravnati skrbno.«

Vsaka generacija ima svoj odgovor na stanje v družbi. Stari odgovarjajo modro »Nekoč je bilo bolje« in stremijo k vrednotam iz časov, ko je bil svet še utirjen. Mladi so bolj nestrpni.

»Pripadati nevladni organizaciji, kot je naša, pomeni pripadati svetu, si z njim deliti ekonomske, politične ... in druge težave in dobrine.«

»Dobiti vojno je nekaj drugega kot »dobiti« mir«.

Populizem spominja na trideseta leta, za katera Hannah Arendt pravi: »Prešli smo iz družbe razredov v družbo množic, kjer ni kolektivnih struktur in kjer si človek ne zna poiskati svoje mesto.«

»Socialna anomija, iskanje krivca botruje desničarstvu ... a dogaja se nekaj širšega: *razpad odnosa do drugih*.«

»Kadar nam ne uspe, to ni katastrofa, je zgolj izkušnja.«

Napovedujemo, vabimo

Enajsta šola v knjigarni: Še ne videna Ljubljana

Študijski krožek Spoznajmo svoje mesto in domovino, mentorica mag. Olga Paulič
3. januar 2023 ob 11. uri, Knjigarna Konzorcij, Mladinska knjiga, Slovenska c. 29, Ljubljana
Več: <https://www.utzo.si/enajsta-sola-v-knjigarni-se-ne-videna-ljubljana>

Digitalna varnost – delavnici za varno rabo računalnika in mobilnih naprav

V okviru projekta Di-FIT: <https://drustvo-novus.com/projekti/di-fit%20projekt>

16. januar 2023, ob 9. in 11. uri, UTŽO Ljubljana, Poljanska c. 6

Prijave: univerza3@siol.net

Slovenska umetnost 20. in 21. stoletja

Mentor: Matic Šavli, prof. um. zg.

Uvodno srečanje članov študijskega programa: 30. januar 2023 ob 11. uri, UTŽO Ljubljana, Poljanska c. 6

Prijave: univerza3@siol.net

Merima Handanović: Jutro na obali.

Razstava akvarelov

Likovni študijski krožek, mentorica Duša Jesih

Dvorana UTŽO Ljubljana, Poljanska c. 6. Razstava je na ogled do aprila 2023.

Razstavljajo: Lidija Berden, Maja Berden Zrimec, Tatjana Dolanc Borisov, Merima Handanović, Alenka Hitti, Marija Jager, Jasna Kontler Salamon, Mihael Koželj, Janez Krevs, Bojana Otorepec, Ljuba Prezelj in Bojan Vrabec.